

чисельності дітей у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу призводить до зменшення виплат із розрахунку на одну дитину. Доведено, що це негативно впливає на розвиток сімейних форм влаштування дітей регіону, оскільки не стимулює влаштування максимальної чисельності дітей у прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу.

Висновки. Із проведеного кореляційного аналізу можна зробити загальний висновок, що збільшення кількості дітей у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу призводить до зменшення сум виплат з розрахунку на одну дитину. А це не сприяє утворенню сімейних форм із влаштуванням до них максимальної чисельності дітей. Саме тому варто переглянути методику нарахування соціальних виплат у створенні прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, врахувавши результати кореляційного аналізу. Отже, основним чинником, який впливає на чисельність влаштованих дітей у регіоні та ефективність управлінської діяльності цієї сфери є недосконала законодавча база.

Література

1. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р., № 2811-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>.
2. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р., № 565. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF>
3. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р., № 564. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF>
4. Звіт Служби у справах дітей Тернопільської обласної державної адміністрації про соціально-правовий захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за I півріччя 2015 року: Служба у справах дітей Тернопільської обласної державної адміністрації, 2015. – 8 с.

Надійшла до редакції 29.09.2016 р.

Алилуйко А.Н., Миколок С.Н. Аналіз факторів впливу на форми устрою сирот в Тернопільському регіоні

Определены и исследованы факторы влияния в сфере социального устройства детей в регионе. Установлено и подтверждено, что управленческая деятельность в данной сфере возможна только на региональном уровне. Определены и исследованы формы устройства детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки. Предложен подход к оценке факторов влияния в сфере социального устройства детей в регионе, где основными критериями являются: количество детей, устроенных в семейные формы воспитания и социальные выплаты. Проведен мониторинг управленческой деятельности сферы социального устройства детей в регионе. Оценено современное состояние развития данной сферы. Выявлены ее взаимозависимости. Проведен кластерный анализ региона. Определены "лидеры" и "аутсайдеры" данной сферы. Установлено, что главным условием результативности данной сферы является нормативно-правовая база.

Ключевые слова: дети-сироты и дети, лишенные родительской опеки, опека (попечительство) приемные семьи; детские дома семейного типа; интернаты.

Aliluiko A.A., Mykoliuk S.M. The Analysis of Factors Influencing Placement of Orphans in Ternopil Region

Some factors of the social placement of children in the region are identified and analyzed. Management activities in this area are established and confirmed to be only possible on the regional level. The forms of care for orphans and children deprived of parental care are studied and defined. We have proposed the approach for evaluating the factors in the social placement of children in the region where the main criteria are the following: the number of

children held in the family care and the social payments. Monitoring of the management activities of the social placement of children in the region is conducted. The modern state of the development in this area is evaluated. We have revealed its interdependences. A cluster analysis of the region is made. "Leaders" and "outsiders" of this area are determined. Regulatory framework is defined to be the main condition of the effectiveness in this area.

Keywords: orphans and children deprived of parental care, guardianship (care), foster family, family type children homes, orphanages.

УДК 377.6

ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТУДЕНТАМ-ФАРМАЦЕВТАМ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА УСПІШНОЇ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АПТЕЧНИХ МЕРЕЖ

Л.Я. Побережна¹

Новий тип економіки диктує нові вимоги до випускників вишів. Працедавець цінує володіння комп'ютером, уміння ладнати з людьми, практичний досвід роботи, професійне володіння спеціальністю. Важливим завданням фармацевтичної освіти є підготовка висококваліфікованого фахівця, який надаватиме якісні послуги та використовуватиме у своїй діяльності інформаційно-комунікаційні технології.

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій високий рівень володіння комп'ютерною технікою випускників ВНЗ фармацевтичного профілю дає змогу отримати сформованого фахівця, готового працювати зі спеціалізованим програмним забезпеченням, що сприяє високій ефективності роботи провізорів, покращенню обслуговування клієнтів та збільшенню продажу ліків.

Ключові слова: інформатика, інформаційні технології, комерційна успішність, АРМ провізора, розвиток аптечних мереж.

Вступ. Новий тип економіки ставить нові вимоги до випускників вишів. Працедавець цінує володіння комп'ютером, уміння ладнати з людьми, практичний досвід роботи, професійне володіння спеціальністю. Потреба суспільства у фахівцях нового покоління, що вмють працювати в умовах інформаційного суспільства, що розвивається, і що володіють професійно значущими характеристиками, ставить завдання підвищення якості професійного навчання в аспекті вдосконалення його загальноосвітньої підготовки.

Мета дослідження – удосконалення методики професійно-орієнтованого викладання інформатики та інформаційних технологій у фармації для підвищення ефективності роботи аптечних мереж.

Матеріали та методика досліджень. На цей час без знань інформаційних технологій неможливий розвиток у жодній з галузей, зокрема й у фармації. Тому під час підготовки управлінських фармацевтичних кадрів потрібно використовувати оптимальний підбір засобів і методів навчання, форм організації навчального процесу відповідно до цілей і завдань навчання. Важливим завданням фармацевтичної освіти є підготовка висококваліфікованого фахівця, який надаватиме якісні послуги та використовуватиме у своїй діяльності інформаційно-комунікаційні технології [1].

¹ асист. Л.Я. Побережна, канд. техн. наук – ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет", м. Івано-Франківськ.

Реалії нашого суспільства, що характеризуються динамічністю, стрімким розвитком та використанням інформаційних технологій у фармації, зумовлюють нові вимоги до професійної підготовки майбутніх провізорів. Організація процесу професійного навчання в розподіленому інформаційному середовищі є складним системним завданням, виконання якого передбачає інтеграцію людських, технічних, програмних, інформаційних та педагогічних ресурсів.

До переліку компетенцій з використання інформаційних технологій сучасного провізора мають входити не тільки базові компетенції роботи з офісними й інформаційними системами фармацевтичного підприємства, але й навички організації електронного спілкування в Інтернет-середовищі, організації електронного маркетингу й аналізу електронних даних для підвищення ефективності прийняття бізнес-рішень, застосування технологій дистанційного навчання [2].

Саме тому викладання інформатики стає актуальним завданням – сучасність демонструє неможливість повноцінної підготовки фармацевтичних працівників без знань, умінь і навичок з інформатики та інформаційних технологій.

Результати дослідження. Викладання інформатики можна представити трьома рівнями підготовки: базовим, профільним та спеціальним (табл.).

Табл. Рівні викладання інформатики для майбутніх провізорів

№ з/п	Назва рівня	Зміст підготовки	Результат підготовки
1	Базовий	Знання, уміння та навички з інформатики	Грамотний комп'ютерний користувач, який орієнтується в актуальних проблемах інформаційних технологій у фармації
2	Профільний	Знання, уміння та навички з інформаційних технологій у фармації (спеціалізація)	Провізор, керівник аптеки, що володіє комп'ютерними технологіями
3	Спеціальний	Знання, уміння та навички з інформаційних технологій у фармації. Прикладне програмування, Web-технології	Прикладний програміст у фармацевтичній сфері. Адміністратор локальної мережі фармацевтичної компанії

Викладання інформатики для майбутніх провізорів розпочинається на першому курсі медичного коледжу на базовому рівні, котрий відповідає рівню стандарту навчальної програми з інформатики для ВНЗ I-II рівнів акредитації України. Профільний рівень знань забезпечується дисципліною "Інформаційні технології у фармації", яку викладають на третьому, випускному, курсі. Спеціальний рівень знань студенти коледжу можуть отримати шляхом самостійного вивчення певних дисциплін або у процесі подальшого навчання у вищому навчальному закладі [3].

У ВНЗ спеціальний рівень знань студенти отримують під час вивчення дисциплін "Інформаційні технології у фармації" та "Комп'ютерне моделювання у фармації". Загалом викладання інформатики має забезпечити засвоєння знань, вироблення умінь і закріплення навичок на заняттях. Навчальним планом пе-

редбачено лекційні та практичні заняття з інформатики та достатню кількість годин для самостійної роботи студентів.

Навчання інформатики в медичному ВНЗ має бути організовано поетапно, в неперервній взаємодії всіх зацікавлених структур і з неодмінним урахуванням потреб практичної медицини, системи охорони здоров'я та фармації.

Первинне знайомство з предметом для більшості студентів коледжу відбувається на першому курсі під час вивчення дисципліни "Інформатика", де, власне, і закладаються основні знання з інформатики та інформаційних технологій. Головною проблемою у вивченні цієї дисципліни є різноманітна підготовка студентів у загальноосвітніх навчальних закладах. Вхідний рівень знань студентів визначають за допомогою різноманітного тестування і, залежно від результатів, вибирають рівень складності завдань для роботи на заняттях. Велику роль у вивченні дисципліни приділяють методу проектів. Упродовж року студенти виконують навчальний проект з певної теми, пов'язаної з їх майбутньою діяльністю.

Для студентів спеціальності "Фармація" важливою є дисципліна "Інформаційні технології у фармації". Під час вивчення цього предмета студенти знайомляться з усіма аспектами використання інформаційних технологій у роботі провізора, зокрема працюють з відповідними АРМ та прикладними програмами.

Цей курс є "вищою" дисципліною відносно курсу інформатики, замовником і контролером обсягу та якості знань з предмета. У плані методичної взаємодії матеріали курсу мають враховувати знання студентів, отримані під час вивчення інформатики та, своєю чергою, мають бути затребуваними спеціалізованими дисциплінами, особливо з організації та економіки у фармації.

Організація безперервного взаємодії курсів всередині ВНЗ у процесі навчання інформатики потрібна ще з однієї важливої позиції. У межах виділеного на інформатику навчального часу неможливо досягти рівня практичних умінь і навичок, причому збільшення погодинного навантаження не вирішує цю проблему. На наше переконання, рішення криється у впровадженні комп'ютерних технологій під час вивчення профільних дисциплін, зокрема в регулярній затребуваності відповідних знань.

Комп'ютерні програми фармацевтичного призначення працюють як додатки стандартних операційних систем і оболонок та використовують їх функції. Тому під час викладання інформаційних технологій у фармації потрібно приділяти особливу увагу принципам роботи в найбільш поширених системах і прикладних пакетах. У плані викладання професійної частини базового курсу інформатики перевагу варто віддати опису наявних фармацевтичних програм з обов'язковим прогнозом їх розвитку на найближчі 3-5 років, що потрібно для розуміння шляхів розвитку практичної фармації. Особливе місце надають складу і параметрам автоматизованого робочого місця (АРМ) фармацевта, провізора, менеджера.

Основною метою вивчення інформатики в медичному коледжі є формування грамотного комп'ютерного користувача, який орієнтується в галузі прикладної інформатики і має уявлення про перспективи застосування комп'ютерних технологій у фармації. У практичному плані методика викладання інформатики

та інформаційних технологій має деякі важливі особливості, що ставить перед викладачем низку проблем.

Кінцевою метою лекційного курсу предмета є формування у студентів уявлення про структуру АРМ провізора, починаючи з апаратних засобів і завершуючи набором спеціалізованого програмного забезпечення. Практичний курс закріплює у студента навички роботи з комп'ютерною технікою і низкою програмних продуктів загального та фармацевтичного призначення. Дуже важливою методичною особливістю викладання дисципліни є неможливість повторення лекційного курсу в ході практичних занять.

Викладачеві доводиться проявляти методичну гнучкість, оскільки рівень і швидкість засвоєння знань і навичок у студентів дуже різняться залежно від наявності початкової комп'ютерної підготовки. Методична гнучкість проявляється введенням граничного терміну виконання завдання і дозволом успішним студентам допомагати "відстаючим" колегам [4].

Загалом, високий рівень оволодіння практичними навичками до кінця вивчення дисципліни досягається завдяки інтенсивній індивідуальній роботі викладача зі студентом, а також самостійній роботі студента на персональному комп'ютері.

Особливу складність викладання інформаційних технологій визначає синтетичний характер предмета, що охоплює загальну теорію інформації та інформаційні технології, технічні знання і вміння і, найголовніше, знання медичні, впевнене орієнтування в основних питаннях фармацевтичного процесу та керування ним. Додатковим завданням є підготовка фахівців фармацевтичного профілю, здатних формулювати завдання з розроблення прикладних програм, створювати алгоритми і проводити розрахунки за основними напрямками фармацевтичної діяльності. Така спеціалізація передбачає глибокі знання, вміння і навички не тільки у сфері фармації, але і в галузі комп'ютерної техніки та програмування.

Для організації самостійної роботи студентів доцільно впровадити такі етапи.

Першим етапом є додаткове навчання студентів принципам і методам програмування. Перевагу віддають системам об'єктно-орієнтованого програмування під Windows, найбільш вживаною у РС-сумісних комп'ютерах операційної системи. Також вивчають методи і способи створення різноманітних Internet-ресурсів. Протягом останніх років цей аспект інформатики привертає особливу увагу, оскільки ні у кого не виникає сумнівів в освітній, науковій та економічній перспективі глобальної мережі.

На другому етапі студенту пропонують технічне завдання, що передбачає, як правило, створення невеликої демонстраційної програми (анімація), математичної моделі (наприклад, розрахунок параметрів фармакокінетики і фармакодинаміки лікарських засобів), бази даних (бібліографія, електронний журнал для кафедри з розрахунком рейтингу студентів), html-сторінки тощо. Крім цього, практикують індивідуальну підготовку проектів, часто за участю профільних природничо-наукових і клінічних кафедр; при цьому студент виконує роботу самостійно, зрозуміло, з консультативною допомогою викладачів.

Третім, завершальним, етапом є публічний захист програмного продукту, зазвичай, у вигляді проекту з інформатики або з дисциплін природничо-наукового, клінічного або фармацевтичного циклів.

Важливим елементом методики поглибленого вивчення інформатики є забезпечення серйозного мотиваційного компоненту і неодмінної затребуваності створюваного програмного продукту. Під час підготовки проекту важливу роль відіграє форма роботи студентів: групова (робота у малих групах), індивідуальна чи з допомогою викладача.

На нашу думку, найефективнішою є робота у малих групах, оскільки всередині студентських колективів відбувається своєрідний розподіл праці; формується тенденція "професіоналізації" програмування – студент створює програми з метою глибшого оволодіння майбутньою спеціальністю та для придбання місця роботи [5].

Розвиток мотиваційних потреб особистості в цьому напрямі має привести до формування стійкого розуміння необхідності володіння не тільки клінічними, але і прикладними технічними навичками і вміннями. Практичний вихід цієї творчої енергії можливий за кількома напрямками:

- випуск практичних фармацевтичних працівників, здатних ставити і вирішувати технічні (технологічні) завдання;
- формування найближчого резерву викладачів ВНЗ;
- підготовка фахівців для компаній і фірм, які професійно займаються виробництвом фармацевтичного програмного забезпечення.

Висновки. На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій високий рівень володіння комп'ютерною технікою випускників ВНЗ фармацевтичного профілю дає змогу отримати сформованого фахівця, готового працювати зі спеціалізованим програмним забезпеченням, що сприяє високій ефективності роботи провізорів, покращенню обслуговування клієнтів та збільшенню продажу ліків.

Робота зі студентами на професійному та спеціалізованому рівнях викладання інформатики та інформаційних технологій дає змогу підготувати висококваліфікованого провізора, який володіє спеціальними знаннями та навичками у роботі з АРМ та адмініструванні мереж, що, своєю чергою, дає змогу ефективніше використовувати наявні програмні продукти та доповнювати їх власними програмами, які є комерційно привабливими для аптечних мереж.

Література

1. Наказ МОЗ України "Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України" від 18.12.2007 р., № 838. [Електронний ресурс]. – Доступний за https://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20071218_838.html.
2. Мінцер О.П. Роль інформаційних технологій на етапах реформування медичної освіти / О.П. Мінцер // Впровадженням кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВМ (Ф) НЗ України: результати проблеми та перспективи : матер. Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 20-21 травня 2010 р., м. Тернопіль. – Тернопіль : Вид-во "Укрмедкнига", 2010. – С. 246-247.
3. Кныш Е.Г. Информационные технологии в деятельности фармацевтических предприятий / Е.Г. Кныш, Т.С. Райкова, Н.М. Червоненко, Т.П. Заричная // Актуальні питання фармацевтичної та медичної науки та практики : зб. наук. ст. – Запоріжжя : Вид-во ЗДМУ, 2007. – Вип. 18. – С. 251-252.

4. Червоненко Н.М. Менеджмент фармацевтичного виробництва: Фармацевтичне виробництво як об'єкт управління : підручник / Н.М. Червоненко. – К. : Вид-во "Фінанси і статистика", 2012. – 236 с.

5. Пятакова Г.П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. [для студ. ВНЗ] / Г.П. Пятакова; М-во освіти і науки України. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 119 с.

Надійшла до редакції 20.09.2016 р.

Побережная Л.Я. Преподавание информационных технологий студентам-фармацевтам как составляющая успешной коммерческой деятельности аптечных сетей

Новый тип экономики диктует новые требования к выпускникам вузов. Работодателем ценится владение компьютером, умение ладить с людьми, практический опыт работы, профессиональное владение специальностью. Важной задачей фармацевтического образования является подготовка высококвалифицированного специалиста, который будет предоставлять качественные услуги и использовать в своей деятельности информационно-коммуникационные технологии.

На данном этапе развития информационных технологий высокий уровень владения компьютерной техникой выпускников вузов фармацевтического профиля позволяет получить сформированного специалиста, готового работать со специализированным программным обеспечением, способствует высокой эффективности работы провизоров, улучшению обслуживания клиентов и увеличению продаж лекарств.

Ключевые слова: информатика, информационные технологии, коммерческая успешность, АРМ провизора, развитие аптечных сетей.

Poberezhna L.Ya. Teaching of Information Technologies Pharmacists Students, as Part of a Successful Business of Pharmacy Chains

A new type of economy raises new requirements for graduates. Employer valued computer skills, ability to get along with people, practical experience, proficiency specialty. An important task of pharmaceutical education is to train highly qualified specialists who provide quality services and use in their work information and communication technologies.

At this stage of development of information technologies high level of computer technology graduates pharmaceutical profile allows you to prevailing professional ready to work with specialized software that promotes high efficiency of pharmacists improve customer service and increase sales of drugs.

Keywords: computer science, information technology, commercial success, ARM pharmacist, development of pharmacy chains.

ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ

Під час підготовки статей до збірника науково-технічних праць "Науковий вісник НЛТУ України" радимо авторам дотримуватись таких рекомендацій.

Вимоги до оформлення. Обсяг тексту статті – 8-16 сторінок. Мова публікації – українська, російська чи англійська. Формат паперу – А4, поля документа – 2 см периметром. Електронний варіант потрібно створювати за допомогою текстового редактора MS Word 2003 або використовувати редактор Word молодших версій, але документ зберігати у форматі *.doc. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 points, рядки – через 1.5 інтервали.

Вимоги до структури статті. На початку статті обов'язково проставляють індекс УДК (Універсальної десятикової класифікації), в заголовку українською мовою зазначають: вчене звання, ініціали і прізвище автора (або авторів), науковий ступінь, назва закладу, в якому виконано роботу, назва статті, анотація та ключові слова. Далі – російською та англійською мовами: ініціали і прізвище автора (або авторів), назва статті, анотація та ключові слова (кожна анотація має бути не меншою ніж 500 знаків).

Автор поданої до друку статті повинен чітко уявити коло читачів, на яке він розраховує. Рекомендуємо дотримуватись деяких загальних правил побудови науково-технічної статті: чітко і зрозуміло сформулювати постановку задачі; доступно викласти методику її розв'язання; зробити висновки – науковцям або дати практичні рекомендації – виробникам. Наукова праця повинна містити необхідні характеристики описаних конструкцій чи схем, але в ній не має бути ні зайвого опису історії питання, ні відомих з підручників ілюстрацій, даних, математичних викладок.

У процесі підготовки рукопису необхідно користуватися науково-технічними термінами відповідно до чинних стандартів на термінологію, наведений матеріал не повинен дублювати таблиці. Скорочення слів, імен, назв у тексті статті не допускаються. Можливе використання тільки загальноприйнятих скорочень – мір (тільки після цифр), хімічних, фізичних і математичних величин. Назви установ, підприємств, марки механізмів і т.ін., що згадуються в тексті статті вперше, необхідно писати повністю (вказуючи в дужках скорочену назву); надалі цю назву можна наводити у скороченому вигляді.

У таблицях необхідно точно вказувати одиниці фізичних величин, у назвах граф слова скорочувати небажано. Таблиці потрібно виконувати переважно вздовж листа з максимальною насиченістю інформації в рядках. Надто громіздких таблиць складати не рекомендується.

Фотографії та рисунки до статті дозволяється подати у окремому файлі у форматі *.cdr, *.tif або *.jpg, 300 dpi, b/w або Grayscale) чи оформлених у середовищі MS Excel. Зверніть увагу, що вони будуть надруковані у чорно-білому варіанті. У тексті статті посилання на ілюстрації беруть в круглі дужки, позиції на рисунках розташовують за годинниковою стрілкою і вони повинні відповідати наведеним у тексті. Окремо подані ілюстрації потрібно на зворотному боці пронумерувати і підписати олівцем.